

Iz pedagoške teorije i prakse

UDK: 81`373.231:347.189

Stručni rad

Vesna Nosić

Osobna imena u Hrvastkoj (podrijetlo)

Sažetak

Stručni članak donosi osvrt na izvannastavni školski projekt Osobna imena u Hrvastkoj (podrijetlo). Projekt je ostvaren u Gimnaziji „Matija Mesić“ u Slavonском Brodu u 2020./2021. školskoj godini.

Osobno ime, prezime i nadimak osnovni su dijelovi hrvatske antroponimije. Osobno ime je najstarije; Hrvati su nekada imali samo osobna imena. Nakon imena dobivali su nadimke, a zatim prezimena; prezime je najmlađi dio hrvatske antroponimije. Ankica Čilaš Šimpraga, Dubravka Ivšić Majić i Domagoj Vidović pripremili su *Rječnik suvremenih hrvatskih imena* koji sadrži preko 3000 obrađenih osobnih imena. Predmetna nastavnica Hrvatskog jezika proučila je Rječnik iz kojeg je odabrala 160 ženskih i muških imena. Marica Mihić i Laura Špionjak, učenice 3. A razreda opće gimnazije, odabrana imena su prepisale te ih grafički oblikovale na hamer-papirima. Projekt je najprije prezentiran u učionici, a zatim je izložen u predvorju škole.

Ključne riječi: Hrvatski jezik, imena, slojevi suvremenih hrvatskih imena, izvannastavni školski istraživački projekt

Uvod

Izradi ovog rada pristupila sam sa željom da istražim i proučim malobrojnu literaturu o osobnim imenima u Republici Hrvatskoj, a zatim izaberem i napišem popis 160 ženskih i muških imena po slojevima. Izabrana imena (80 ženskih i 80 muških) učenice trećeg razreda opće gimnazije su prepisale, prepisana imena zalijepile na plakate te tako napravile grafički zanimljiv projekt.

Rad je strukturiran u četiri dijela.

Prvi dio, Teorijski okvir, sažeto objašnjava značenje riječi onomastika, antroponomastika i toponomastika te antroponom i toponom.

Drugi dio, Imena u udžbenicima Hrvatskog jezika za gimnazije, predočava način obrade osobnih imena u pojedinim udžbenicima za gimnazije.

Treći dio, Slojevi hrvatskih osobnih imena, prikazuje podrijetlo hrvatskih osobnih imena kroz nekoliko glavnih i sporednih slojeva.

Četvrti dio, Projekt Osobna imena u Hrvatskoj (podrijetlo), opisuje realizirani projekt.

1. Teorijski okvir

Onomastika ili imenoslovlje proučava imena. Dijeli se na dvije grane: antroponomastiku i toponomastiku. Antroponomastika proučava antroponime odnosno osobna imena, nadimke i prezimena. Toponomastika proučava toponime, tj. nazive naseljenih mjesta, brda i voda. Riječ antroponom potječe iz grčkog jezika (*ántrophōs* = čovjek, *ónoma* = ime).

2. Imena u udžbenicima Hrvatskog jezika za gimnazije

U nastavnom planu i programu Hrvatskog jezika za gimnazije antroponomi se obrađuju u četvrtom razredu u predmetnom području jezik u nastavnoj cjelini Onomastika ili imenoslovlje. Za potrebe ovog rada proučeni su sljedeći udžbenici:

1. **Fon-Fon 4** autorice Dragice Dujmović Markusi
2. **Učimo hrvatski jezik 4** autorice Marine Čubrić
3. **Hrvatki jezik IV** autora Lane Hudeček, Milice Mihajević i Josipa Pilića
4. **Hrvatski jezik 4** autora Marka Samarđžije.

Udžbenik **Fon-Fon 4** donosi objašnjenje pojma onomastika te antroponima i toponima, a nakon toga slijedi kratki prikaz šest osnovnih slojeva koji pojašnjavaju podrijetlo hrvatskih imena. **Hrvatski jezik IV** sadrži pojašnjenje pojma onomastika pa antroponomastika i antroponomi, zatim toponomastika i toponimi, donosi podjelu i kratki povijesni prikaz osobnih imena. **Učimo hrvatski jezik 4** također donosi objašnjenje osnovnih pojmova iz onomastike i podrijetlo hrvatskih imena. **Hrvatski jezik 4** pojašnjava osnovne pojmove iz područja onomastike, a nakon toga objašnjava osobna imena i postanak hrvatskih osobnih imena. Autori svih udžbenika donijeli su i primjere imena.

3. Slojevi hrvatskih osobnih imena

Ankica Čilaš Šimpraga, Dubravka Ivšić Majić i Domagoj Vidović 2018. godine pripremili su prvi **Rječnik suvremenih hrvatskih osobnih imena**. Državni zavod za statistiku ustupio je autorima Rječnika podatke Popisa stanovništva RH iz 2011. godine. U „Hrvatskoj je tada živjelo 4 284 889 stanovnika“ kod kojih su „potvrđena 5 563 osobna imena s više od deset nositelja“. (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić, Vidović, 2018, str. 7). U Rječniku su iz te baze obrađena imena sa sto ili više nositelja te imena s manje od sto nositelja koja su neophodna za objašnjenje drugih imena.

I imenska riznica, a ne samo prezimenska, hrvatskog naroda veoma je bogata. Najstarija hrvatska osobna imena zapisana su već u 8. stoljeću. Nastajala su otad do danas kroz šest glavnih slojeva; to su: slavenski ili općeslavenski sloj, kršćanski sloj, islamski sloj, sloj hrvatskih narodnih imena, sloj posuđenih imena i sloj pomodnih imena. „Odras su gospodarske, kulturne i jezične povijesti naroda koji ih je stvorio i koji ih čuva kao važne spomenike vlastitog identiteta. (Šimunović, 2009, str.15).

Proučavanje specijaliziranog rječnika urodilo je izborom 160 ženskih i muških osobnih imena. Odabrana imena predočena su u šest glavnih i dva sporedna sloja:

1. slavenski ili općeslavenski sloj:

- **muška imena:** Berislav, Bojan, Borislav, Davor, Dubravko, Jaroslav, Stanislav, Vatroslav, Vitomir, Vladimir

- **ženska imena:** Bojana, Buga, Danica, Davorka, Lada, Morana, Stanislava, Vesela, Vesna, Vitomira

2. kršćanski sloj:

- **muška imena:** Adam, Franjo, Ivan, Josip, Juraj, Marko, Matija, Petar, Stjepan, Šimun

- **ženska imena:** Agneza, Ana, Elizabeta, Eva, Gabrijela, Hana, Klara, Marija, Matea, Sara

3. islamski sloj:

- **muška imena:** Adnan, Amir, Džemal, Fahrudin, Hasan, Husein, Izet, Muhamed, Osman, Sulejman

- **ženska imena:** Aida, Almira, Fatima, Fikreta, Izeta, Lejla, Merima, Mirsada, Sadeta, Šefika

4. sloj hrvatskih narodnih imena:

- **muška imena:** Borna, Branimir, Domagoj, Hrvoje, Krešimir, Mislav, Tomislav, Trpimir, Višeslav, Zvonimir

- **ženska imena:** Borna, Branimira, Hrvojka, Nedjeljka, Tomislava, Vjera, Zdravka, Zora, Zorana, Zvonimira

5. sloj posuđenih imena:

- **muška imena:** Andrej, Bruno, Giovanni, Giuliano, Igor, Karlo, Mario, Matias, Robert, Saša

- **ženska imena:** Andrea, Ivona, Maša, Mia, Mirela, Nataša, Olga, Saša, Vanesa, Violeta

6. sloj pomodnih imena:

- **muška imena:** Elvis, Ervin, Leonardo, Marcel, Michael, Michel, Robert, Ronald, Senti, Žan

- **ženska imena:** Angelina, Dajana, Dolores, Ines, Loreta, Karmen, Kim, Nives, Žaklina, Žana

7. sloj grčkih imena:

- **muška imena:** Aleksandar, Aleksander, Aleksej, Aleksije, Ćiril, Dimitrije, Izidor, Leon, Leonida, Miron

- **ženska imena:** Dorotea, Filomena, Helena, Iris, Jelena, Korina, Ksenija, Leda, Melita, Zoja

8. sloj latinskih imena:

- **muška imena:** Adrijan, Arijan, Augustin, Julije, Klaudio, Konstantin, Kristian, Marijan, Silvije, Viktor

- **ženska imena:** Antonija, Beata, Dea, Dijana, Gloria, Julija, Laura, Paulina, Valerija, Viktorija.

Učenici su izabrali žensko ime Marija i muško ime Kristijan kao dva najomiljenija imena.

4. Projekt Osobna imena u Hrvastkoj (podrijetlo)

Projekt je predočen na dva hamer-papira. **Prvi plakat** sadržavao je naslov projekta i 80 ženskih imena razvrstanih po slojevima (po 10 u svakom sloju), a unutar svakog pojedinog sloja po abecednom redu. **Drugi plakat** sadržavao je imena i prezimena autorica grafičkog oblikovanja projekta (Marica Mihić, Laura Špi-onjak), razred koji pohađaju (3. A), ime i prezime mentorice (Vesna Nosić) te školsku godinu u kojoj je projekt napravljen (2020./2021.). Osim ovih podataka, drugi plakat sadržavao je 80 muških imena također razvrstanih po slojevima (po 10 u svakom sloju), a unutar svakog

sloja po abecednom redu. Učenice su projekt najprije prezentirale u učionici, a zatim izložile u predvorju škole.

Zaključak

Imenska baština Hrvata veoma je bogata. „Imena su naši najstariji spomenici, postojani i vjerodostojni pokazatelji materijalne i duhovne kulture svojih stvaratelja (...) Ona su svjedoci našega protega u povijesnom i današnjem prostoru i iskaz sudbina (...) u protoku vremena.“ (Šimunović, 2009, str.11). Ona su „naša memorija i naše adrese“. (Šimunović, 2009, str. 7).

Literatura

Čilaš Šimpraga, A., Ivšić Majić, D., Vidović, D. (2018). *Rječnik suvremenih hrvatskih osobnih imena*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Čubrić, M. (2005). *Učimo hrvatski jezik 4*. Zagreb: Školska knjiga.

Dujmović Markusi, D. (2005). *Fon-Fon 4*. Zagreb: Profil.

Hudeček, L. i dr. (2001). *Hrvatski jezik IV*. Zagreb: Profil.

Samardžija, M. (1989). *Hrvatski jezik 4*. Zagreb: Školska knjiga.

Šimunović, P. (2009). *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

Summary **Personal names in Croatia (origin)**

The paper presents a review of the extracurricular school project Personal Names in Croatia (origins). The project was carried out at the "Matija Mesić Secondary School" in Slavonski Brod during the 2020/2021 school year.

Personal name, surname and nickname are the main constituents of Croatian anthroponomy, with personal name being the oldest. Croats used to only have personal names. Later, nicknames were introduced, followed by surnames, which are the newest aspect of Croatian anthroponymy. Ankica Čilaš Šimpraga, Dubravka Ivšić Majić and Domagoj Vidović have compiled the Dictionary of Contemporary Croatian Names, which contains over 3000 personal names explained by specific terms. A Croatian language teacher has studied the Dictionary and selected 160 female and male names. Marica Mihić and Laura Špionjak, junior year secondary school students, copied and designed the names on posters. The project was first presented in the classroom and later displayed in the school hall.

Keywords: *Croatian language, names, layers of contemporary Croatian names, extracurricular research project*